

Izhaja vsak ponedeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četrt
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
dopolne naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RIHARD OREB.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 54.

V Gorici v ponedeljek 9. julija 1923.

Letnik VI.

Nefrankirana bisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovo-
ru in se plačajo naprej.
List. izdaja konsorcij
"GORIŠKE STRAŽE".
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 6.
(prej Scuole).

Pismo gospodu prefektu dr. Pimentiju v Vidmu

Gospod prefekt!

Vaše potovanje po Banjski planoti je ustvarilo, kakor poroča »Giornale di Udine«, v Vas globoko prepričanje o delavnosti in miroljubnosti slovenskega ljudstva, ki da je s srcem sprejelo Vas kot zastopnika vlade in ki da je z vsem srcem vdano novi vladi.

Gospod prefekt! Ako verno izražamnenjen list Vaše osebno prepričanje, potem Vam moram reči, da ste v veliki zmoti.

Slovensko ljudstvo ni s srcem vdano novi vladi, ampak je skrajno nezaupljivo in ta nezaupljivost se vedno večja. To je, gospod prefekt, zola resnica in prepričan sem, da Vam z resnico bolj ustrezem ko pa z lizunštvom.

Gledé manifestacij, ki so se ob pri- liki potovanja vršile in se še bodo ob takih slovesnostih, vedite, da so bile in bodo posredno ali neposredno narekovane. Saj so nam bile znane slične manifestacije že za časa avstrijske in ljudstvo jih je nekako zani- eljivo imenovalo »parade«. Take pa- ade se vršijo več ali manj pod pri- tiskom krajevnih činiteljev in, kakor je nekaj časa sem v modi, tudi s strahovanjem.

Toliko gledé na odkritosrčnost ta- kih slovesnih parad.

Zakaj tako?

Naš narod vobče ne ljubi parad, temmanj pa pogostih parad. To je že v njegovi naravi, ki je vsa druga kakor na pr. južnoitalijanska. Zato n. pr. naš narod z nevoljo prenaša razne vsiljene in zaukazane manife- stacije, kakor n. pr. tedensko klanja- nje državnih trobojnic. Ne zato, ker je trobojnica laška! Tudi jugoslo- venski trobojnici ali pa slovenski na- rodni zastavi ne bi naši ljudje delali neprestanih poklonov.

Glejte v zgodovino zadnjih šest let obeh narodov. Dočim je manifestiral italijanski narod zares nešteto krat, boste našli pri našem slov. narodu na Primorskem le dve sami slovesnosti, a te so bile zares prisrčne in zato impozantne, ker je naše ljudstvo da- lo duška svojim čustvom: o priliki majniške deklaracije 1917., ko se je zares ves narod od deklice do star- ške izrekel za združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov in pa za časa dr- žavnoborskih volitev v rimski par- lament 1921, ko je hotel narod doka- zati, da je bilo vladno ljudsko štetje potvorjeno in ko je zato — brez dvo- ma — šlo 97% doma se nahajajočih volivcev na volišče. S tem je naše ljudstvo s plebiscitom hotelo dokaza- ti svojo eksistenco na tej zemlji.

Pa porečete seveda: laški Slovani težko manifestirate v taki državi, ki Vam ni povšeči.

Različna duševnost.

Ne, gospod prefekt, oglejte si pri- like v Sloveniji, oz. vobče v Jugosla- viji. Nihče ne pozna ogromnega šte- vila manifestacij v čast Neznanege vojaka; v Jugoslaviji so priredili eno samo slavnost. Ali vzemimo drug či- sto prikladen primer: v stari Italiji so manifestirali tisočkrat in na tisoč načinov svojo voljo do osvoboditve neodrešenih Italijanov v Avstriji. V Sloveniji se kaj takega ne more

goditi. Enkrat so izpovedali »svojo odločno voljo, da hočejo združiti vse Slovence in nič več. Pred univerzo v Ljubljani so položili v zemljo par kvadratnih decimetrov veliko ploščo s priprostim napisom: Neosvoboje- nem ozemlju. To je bilo vse.

S to temeljno razliko bi moral ra- čunati vsakdo, ki je poklican, da vlada Italijane in Slovence. Siliti Slo- vane v manifestacije se pravi jih od sebe odbijati.

S tem je dovolj dokazano, da one manifestacije niso šle iz srca, četudi je kak župan, duhovnik, učitelj ali kdo drug trikrat nasprotno izrekel.

Naš narod ne more biti vladen in fašistovski (danes se ta dva pojma pravzaprav identificirata). »Se moti- te«, mi porečete g. prefekt, »dokaz so slovenski člani v fašistovskih orga- nizacijah.«

Poglejmo resnici v obraz!

Gospod prefekt, le izstavite listo ta- kih slovenski članov ali povejte mi, koliko je teh članov in ko jih ugotov- vite, pregledajte njih zgodovino in njih dušo.

Ko govorim o slov. narodu, mislim na 99% ljudstva in ne na izjeme, ki so vpisani v vladni stranki. To so osebe, ki bi, ako bi jutri zmagala ka- terakoli stranka, brž odpadli od Vaše stranke in bi se zatekli k novi stran- ki, ako bi se jim ta sprememba zde- la primerna in koristna. O teh kasne- je.

Če se je v prvi dobi zmage Vaše stranke vpisalo precej Slovencev v fašistovske organizacije, je to pripa- sati izrednim rameram in oportuniz- mu. Eden se je včlanil pod pritiskom (služba, častno mesto brezposelnost) ali je bil koristolovec ali častihlep- než. Med neizobraženo mladino so se vpisali mnogi mladiči, ki so se hoteli otresti potrebne discipline, pod katero so se čutili vsled avtoritete župana, župnika, učitelja, očeta. Če hočete poznati duše oseb prvih 3 ka- tegorij, jih ne smete poslušati, kadar stojte pred Vami, ampak se informi- rati, kako so govorili in govore in zagovarjajo svoj pristop k fašizmu v družini, pri sorodnikih in prejšnjih prijateljih. Ko bi, g. prefekt čuli izja- ve, to bi strmeli!

Ljudstvo ni slepo.

Sedaj to »navdušenje« pojenjuje. Zakaj? Naravno! Upalo je ubogo ljudstvo, da bo fašizem rešil blisko- ma vsa vprašanja. Kaj pa je čakalo: Odkar je fašizem na vladi se 1. voj- na odškodnina krči ko nikdar poprej. Ljudstvo ve, da se je prejšnja še za- nesljiva mera odškodnine vzdrževala po agitacijah in manifestacijah, ki jih je fašizem — zatrl. 2. Prej so nav- ni Kraševci zastoj dobivali vodo, pod novo vlado pa morajo plačevati. 3. Brezposelnost se večja. Vlada odri- va Slovence od javnih in priv. služb, (koliko je na pr. slov. postajenačel- nikov v Italiji? Ali je le eden?) in mesta zavzemajo Italijani. 4. Straho- vanje se vrši naprej. Naše ljudstvo pa je miroljubno in strahovalce črti. 5. Dočim smo v Avstriji imeli koli- kor toliko svobode v društvenem ži- vljenju, nam jo sedaj oblastva krati- jo. To Vam pove vsak pastir. 6. Vla- da nam krči število šol. V Istri so nam zaprli 150 šol; naše najboljše

srednje šole so zaprte, ostanki v Idri- ji in na Tolminskem so le karikature prave šole. Glede ljudskega šolstva smo že padli na dobo izpred 40 let. 7. Na sodnijah nam kratite jezik. Slovenski mož in žena, stojita pred slov. sodnikom, da se poravnata, a sodnik se mora posluževati tolmača. Ali ste v kateri drugi državi slišali o kaj sličnem?

8. 9. itd. itd. Vse to ve ljudstvo. In če Avstrije ni ljubilo, ki je vse te pravice dajala, kako naj ljubi novo državo? Če naše ljudstvo ni ljubilo avstrijskih uradnikov, ki niso priza- devali niti stotinke današnjih krivic, kako naj ljubi zastopnike laške vlade?

Zaman iščete zagovornikov!

In še dve besedi o inteligentnih slov. fašistih. Ti, kakor pravijo Va- ši listi, priznavajo in se strinjajo navdušeno z vlado.

Saj ni res! Ne prof. Bandelj ne nadučitelj Toroš v srcu in morda tu- di pred svojimi ljudmi ne odobravata krivic, ki nam jih vlada dela; ker te krivice niso pomote, ampak pro- gram (vidi Mussolinijeve izjave po- slancem o raznarodovanju Sloven- cev, beri zapisnik obeh kongresov de- želne faš. zveze za Istro). Noben slov. fašist si javno ne upa teh krivic za- govarjati. Ne vem pa, kaj delajo, ko pred Vami stojte.

Ali mislite, da odobravata Toroš in Bandelj odredbo oblasti, vsled ka- tere morajo poštni uradniki z vsemi slovenskimi strankami laški govoriti, dasi te ne znajo laški niti na pr- ste šteti? Naj vstane Slovenec, vpi- san v fašij in naj javno pove, da je to prav!!

Nekega slov. Goričana, ki je bil v avdijenci pri Vašem predhodniku, je

vprašal prefekt: »Kaj ni res, da bi Slovenci v ev. plebiscitu glasovali za Jugoslavijo?

Prava politika.

Odgovarjam: Kaj pa je vlada stori- la, da si pridobi ljudstvo?

Dosti je storila, a vse zato, da si to ljudstvo odtuji.

Dva pogoja sta, ki dajeta možnost, da si država osvoji slov. narod:

1.) priznati pridobljene jezikovne pravice

2.) gospodarski ga dvigniti.

Neki Slovenec, odlikovan po rimski vladi, je pred par tedni meni dejal:

»Ko bi vlada znala vladati naše ljudstvo, bi danes bili že vsi dobri italijanski državljani. Pa ne znajo vladati! Naš narod ve, da Wilsonove idealne ideje niso mogoče in da je treba haš zato dogovora, ker kosi na- rodov morajo priti pod tujo državo. Toda ljudstvo hoče biti pravično in pametno vladano.

Ali naj Vam odkrijem skrivnosti, kako si vlada pridobi naš narod? Po mojem je to brezuspešno, ker Vi boste sledili svojim tradicijam, ki Vas uče: čimprej potujčiti to ljud- stvo. Če bo enkrat potujčeno, potem ne bo treba Italiji zidati trdnjav na Alpah.

To je Vaše prepričanje in Sigi- fovo delo bi bil vsak poskus, Vas od- vrniti od tega.

Vi pojdeto naprej, a cilja ne boste dosegli, ne Vi, ne Vaši nasledniki, ne Vaša stranka ne katerakoli stranka.

Zal mi je, zelo žal, g. prefekt, da ne moremo sodelovati v popolni slogi in blagoslovu v prid slovenskemu in italijanskemu narodu.

RIM, na dan sv. Cirila in Metoda 1923.

Šček Virgilij
državni poslanec

Kaj se godi po svetu?

Jutri prične v rimskem parlamentu razprava o novem volilnem zakonu. Ta razprava obeta postati najvažnejša parlamentarna bitka, kar jih je do- živela Italija po svetovni vojni. Že mesec dni se pripravljajo vse stran- ke na ta odločilni trenotek. Fašistov- ska vlada je združila in organizirala vse svoje sile, da izide iz započete borbe zmagonosno.

Kakor za časa kongresa v Torinu stojita tudi danes Mussolini in Stur- zo kot glavna tekmeča na političnem pozorišču. Razlika je v tem, da je da- našnji položaj neprimerno težavnej- ši in da je bitka, ki se ima odločiti, neprimerno važnejša. Danes zahte- vajo fašisti od parlamenta zakon, ki naj jim omogoči v državi in parla- mentu absolutno oblast za bodoč- nost. Od zadržanja ljudske stranke je odvisno, ali se zahteva fašistovske vlade v parlamentu izpolni ali zavr- že. Giolittijevo glasilo »Stampa« pou- darja, da je Sturzo gospodar polo- žaja. Ako se mu posreči, da bo gla- sovalo od 106 ljudovskih poslancev približno 80 proti vladnemu predlo- gu, je nov volilni red propadel. Te- ga se Mussolini prav dobro zaveda in zato je skušal tudi to pot razce- piti vrste ljudske stranke.

Boj proti Sturzu.

Ko bi se mu posrečilo, da odcepi vsaj 30 poslancev od enotnega bloka Sturzovih pristašev, bi bil volilni red pod streho. Zato je fašistovska stran-

ka napela vse strune, da zanese spor v ljudsko stranko in zmanjša njeno bojno moč. Jasno je bilo zanje in za vse politično misleče ljudi v Italiji, da je oseba Sturzova tista, ki drži ljudovske vrste v svojih rokah, da je on tisti, ki vodi ljudsko stranko v bližajočo se bitko. Ako pade Sturzo, se zruši fronta cele stranke. Zato so začeli fašistovski listi velikopotezno gonjo proti glavnemu tajniku lju- dovcev. Pritiskali so na Vatikan in zahtevali, da se mora izreči proti Sturzu, ker je katoliški duhovnik in se kot tak ne sme vtikati v politi- ko. Namigavali so, da čakajo kato- liško cerkev hudi časi, ako ne od- strani Sturza iz političnega življenja. Fašizem je doslej Cerkev podpiral, toda v bodoče ji bo nasproten, če ne ugodí tej zahtevi. Sturzo je največja ovira miru in sprave v državi in nanj pade vsa odgovornost, ako pri- de v Italiji do notranjih homatij. Torej preč s Sturzom in mir se nase- li v deželi. Tem pritiskom in grož- njam se Vatikan seveda ni vdal, temve izjavil, da se Cerkev ne more vtikovati v politične borbe strank, ker stoji nad njimi. Poskus fašizma se je torej ponesrečil. Toda to ni bilo edino orožje fašistov. Poskusili so tudi pritegnili kolikor mogoče veliko ljudovskih poslancev na svojo stran in jih pognati v boj proti Sturzu. Vendar tudi ta poskus ni rodil zaže- ljenega uspeha.

Plebiscit odobravanja

Nekateri desničarji, po večini grofje, knezi, veleposesniki in generali, so se sicer izjavili za volilni zakon fašistov, toda kaj tehta mnenje te male peščice aristokratov, ko se je vzdignilo v ljudski stranki cele države naravnost veličastno odobravanje Sturzove politike? Od Vidma do Sicilije dežujejo iz odsekov ljudske stranke v Rim resolucije, v katerih se izreka Sturzu zaupanje in ga pristaši pozivajo, naj vodi započeti boj do konca. Te je plebiscit, kakor ga Sturzo ni še doživel. Njegovo stališče se je utrdilo, njegov vpliv je zopet zrastel. Toda ne smemo si misliti, da je položaj ljudske stranke lahek. Nasprotno! Morda ni stal še nikdar Sturzo pred tako resno odločitvijo. Kajti zavedati se moramo, da ima glasovanje proti vladi lahko nedogledne posledice. Kaj bi se zgodilo, ko bi v parlamentu volilni zakon propadel?

Pred resnimi zapetljaji?

Prva posledica bi bila, da ostane Mussolinijeva vlada v manjšini. Kaj to pomeni? To pomeni, da bi imela vlada večino parlamenta proti sebi in bi morala po parlamentarnih navadah odstopiti. Ali bi Mussolini v tem slučaju res odstopil? Ali bi zapustili fašisti državno krmilo, ki jim ga je dala revolucija? Po našem mnenju je to izključeno. Fašisti ne bodo za nobeno ceno zapustili vlade, tudi ne za ceno nove revolucije. Raje razbijejo parlament, kakor da bi spustili vajeti države iz rok. To vedo oni prav dobro in ravno tako vse ostale stranke države. Kaj se torej zgodi, ako propade volilni zakon? Fašisti ostanejo na vladi in zagospodarijo, če je treba, brez parlamenta.

Čista in odkrita diktatura ene stranke. Ali je v naši dobi taka vlada mogoča in vzdržljiva? Koliko časa bi mogla trajati? Če se fašisti odločijo za diktaturo, pridejo nad državo težki časi. Nekateri politiki zahtevajo zato od Sturza, naj raje sprejme volilni zakon in reši tako državo preteče nevarnosti.

Mogoče pa je še eno: fašisti razpustijo nemudoma parlament in razpišejo volitve po današnjem zakonu. V tem slučaju bi se pa poslužili vseh sredstev in tudi nasilja, da odnesejo kljub vsemu pri volitvah absolutno večino glasov. V boj bi stopili njih oboroženi oddelki in pritisnil ob tla vse politične tekmece. Italija bi doživela volitve z ognjem in mečem. Ta možnost ni izključena, kajti fašisti hočejo ostati za vsako ceno na vladi. Oni so prepričani, da je to njih dolžnost, ker zahteva to blagor Italije.

»Vse sem premislil«

Tudi v tem primeru bi prišli nad Italijo težki in žalostni časi. Kaj bi pomagala ljudski stranki zmaga v parlamentu, če bi jo moralo plačati ljudstvo na lastni koži med volitvami? Če ne zlepa, bi pa zgrda prišli fašisti do večine.

Te in enake bi utegnile biti posledice vladnega poraza v parlamentu. Resne in usodepolne posledice za državo! Se bo torej Sturzo odločil za boj do skrajnosti ali se v zadnjem času premisli? Težko je prorokovati. Toda vse kaže, da se Sturzo ne bo strašil zadnjih posledic. Kajti njegovo zadržanje se do današnjega dne ni prav nič omililo. Vsi sklepi njegove stranke govore prav odločno in trdno govorico. Sturzo se jasno zaveda, kaj dela in ve dobro kakšna odgovornost leži na njegovih ramenih. Ko so ga nekatere osebe pred dnevi opozorile na posledice, ki pridejo lahko na deželo in njegovo stranko, ako vztraja do konca v svoji nepopustljivosti, tedaj je sicilijanski duhovnik odgovoril: »Vse sem premislil: prosim le Boga, da me razsvetli in mi stoji ob strani.«

Iz teh besed je razvidno, da se bo njegova stranka vrgla jutri najbrže v odločilno bitko, naj pride, kar hoče.

Mi zremo z največjo napetostjo na parlamentarno borbo v daljnem Rimu, ker se zavedamo, da je odvisna od nje usoda italijanskih strank in politični razvoj celokupne države.

Velika Jugoslavija.

Poleg notranjepolitičnih razmer vzbuja v Jugoslaviji največjo pozornost še vedno odnosi do Bolgarije. Padec Stambolijskega je tolike važnosti za politično življenje Jugoslovčanov, da se bodo čutile posledice morda še dolgo, dolgo vrsto let. Kaj pomeni smrt Stambolijskega za Jugoslavijo, vidimo šele sedaj, ko so prišli na dan vsi tajni dokumenti Stambolijskijeve politike. Voditelj bolgarske kmečke stranke ni hotel le živeti z Jugoslavijo v prijateljskih odnosih, temveč je imel namen poravnati s Srbi za vselej vse spore in se združiti z njimi v eno državo. Novo državo je imenoval »Jugoslovanski imperij« in v njegovih listinah so našli že ustavni načrt te Velike Jugoslavije. Misel na združitev z Bolgari je stara. Saj so že davno pred svetovno vojsko sanjali o tem srbski in bolgarski državniiki. Vendar je ta zdrava misel zadevala ob velikanške ovire. Med Srbi in Bolgari je ležalo sporno ozemlje Makedonije. Makedonijo so hoteli zase Srbi, zahtevali so jo Bolgari. Na eni in na drugi strani se niso hoteli odreči tej važni zemlji. Makedonija je bila vzrok vseh

sporov in vojska med Srbi in Bolgari, Makedonija je ovirala združitev obeh bratskih narodov.

Odstranjena zapreka.

Dokler ni bilo rešeno vprašanje Makedonije, ni bilo mogoče niti misliti na zedinjenje. Tega se je Stambolijski dobro zavedal. Zato se je odločil, da prereže z mečem zamotani makedonski voz. Odrekel se je kratko in malo makedonski zemlji in jo prepustil Srbom. Nastopil je proti makedonskim iredentistom celo z oboroženo silo. Zato so se pa Srbi obvezali, da podprejo bolgarske zahteve na zapadno Trakijo ob Egejskem morju. Srbi naj iščejo izhod na Solun, Bolgari na Egejsko morje. S tem so bili Srbi glede Makedonije pomirjeni in zedinjenje se je bližalo.

DNEVNE VESTI.

Profesor Fogar tržaški škof.

Kakor smo zvedeli iz Rima, je imenovan dr. Alojzij Fogar, profesor ne Centralnem semenišču v Gorici, za tržaškopokrskega škofa. Novi škof je znan tudi med goriskimi Slovenci, ker je bil več let katehet na gimnaziji in vzgajal tam tudi slovensko mladino. Po svojem značaju je priazen, demokratičen in nepristranski.

Zato uživa tudi med Slovenci dober sloves in prepričani smo, da bo našemu ljudstvu pravičen škof.

Profesorju Fogarju priskrbo čestitamo!

Kje ste pustili Gorico?

V Vidmu so se zbrali te dni zastopniki fašistovske stranke in sklenili resolucijo, v kateri zahtevajo od vlade, naj zgradi že enkrat železnico Predil-Trst. Resolucija je lepa, a zelo žalostna. Kajti vsak na Goriskem ve, da gre železnica iz Predila lahko preko Gorice ali pa preko Vidma v Trst. To ni vseeno. Če gre preko Vidma, je Gorica odrezana in se tisti majhni promet, ki pride iz Jesenic, bo vničen. Gorica bi bila strašno udarjena. In res! V resoluciji ne govorijo fašisti nič o Gorici, pač pa o Vidmu. Kaj porečejo nato gorški fašisti? Kako bodo zagovarjali to politiko?

Brezposelnim invalidom!

Vsi brezposelni vojni invalidi kr. italijanske in bivske avstro-ogrske armade, ki so italijanski državljani in za katere velja zakon Labriola o prisilnem nameščenju invalidov, so vabljani, da vložijo prošnje za službo na sledeči naslov: Rappresentanza dell'Opera Nazionale per gli invalidi, Trieste, via Timoneus št. 3. Obrazci za prošnje se dobe istotam. Gorški invalidi sprejmejo pa obrazce v Gorici via Mazzini št. 7/II. nadstropje. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 20. julija 1923.

Vojni kurati v Narodni brambi.

Kakor poročajo listi, mislijo nastaviti fašisti v Narodni brambi vojni kurate. Kako bo šlo, ne vemo, ko morajo biti vendar vsi člani Narodne brambe obenem pristaši fašistovske stranke.

Telefonska zveza med Trbižem in Bovcem.

Kakor smo zvedeli, se ustvari v kratkem telefonska zveza med Bovcem in Trbižem. Tako bo mogoče telefonirati iz Trbiža naravnost v Gorico.

Tržaški »Lavoratore« prepovedan.

Vlada je prepovedala nadaljnje tiskanje komunističnega dnevnika »Lavoratore«, ker je priobčil zelo oster članek: »Sovražstvo«. Tako so zgubili primorski komunisti svoj edini dnevnik. To je drugič, da je oblastvo ustavilo »Lavoratore«.

V petek so poskusili fašisti napad na tiskarno, pa so jih zadržali orožniki. Pač pa so vrgli več bomb v Delavske zbornice.

Žetveni in setveni dopusti za letnik 1903.

Kakor poroča vojaški uradni list, je sklenil vojni minister, da dovoli vojakom letnika 1903 žetveni in setveni dopust 10 ih dni. V poštevi prihajajo mala posestva. Dopusti bodo trajali od 1. septembra 1923 do 30. aprila 1924. Dopust prejmejo le vojaki, ki opravljajo redno vojaško službo.

Še vedno niso šli iz frimasonskih lož.

V Florenci je izdala fašistovska stranka poziv na svoje pristaje, da ne smejo biti člani frimasonskih lož, ker delajo frimasoni z vsemi silami proti vladi in sejejo razdor v fašistovsko stranko.

Kakor vidimo, je kljub prepovedi ostalo še precej fašistov v tajni organizaciji prostozidarjev.

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

Simon Ford si je z vso iskrenostjo svojega srca želel, da bi se poroka Harryja z mlado deklico obhajala v Cityju z vsemi svečanostmi, ki bodo vzbudile veliko pozornost med rudarji v Aberfoylu.

Še nekdo drugi je iskreno želel zvezo med Harryjem in Nell, to je bil inženjer James Starr. Predvsem je mislil pri tem na srečo obeh mladih ljudi. Pa tudi razlog splošnega pomena mu je narekoval to srčno željo. Kot znano so Jamesa Starra še vedno težila neka domnevanja, čeprav se zdaj neopravičena. Nell je bila očitno edina, ki je vedela za skrivnost premožove jame, za skrivnost, ki je bila še vedno zakrita. Ali naj aberfoylskim rudarjem še naprej preti nesreča? Kako bi se mo-

gli proti temu zavarovati, dokler niso niti znali, odkod da izvira ta nesreča in katere osebe tu sodelujejo? Nell ni hotela do sedaj ničesar izpovedati, je modroval inženjer, toda kar je drugim zamolčala, tega ne bo mogla skrivati svojemu soprogu, ki bi mu lahko pretila velika nesreča in zato je važno, da se upostavi zakon-ska vez kot najboljša obramba.

Tako je modroval James Starr in govoril ni brez logike. Svoje misli je razodel tudi staremu Simonu, ki je enako želel in pričakoval. Ni bilo to rej zadržka, da postane Harry Nellin zakonski mož. Kedo bi pa tudi ugovarjal?! Harry in Nell sta se ljubila in postarni starši druge snahe tudi želeli niso.

Harryjevi tovariši pa so se veselili njegove sreče, ki so mu jo privoščili, saj jo je po njihovem mnenju tudi krvavo zaslužil. Mlada deklica je bila pa tudi popolnoma neodvisna in pri njej je odločevalo le njeno srce.

Toda če so bili vsi ti dobri ljudje mnenja, da ne more zaroke nihče ovi-

rat, kako to, da se je iz najskrivnejšega kota novega Aberfoyla plazilo čudežno bitje, katero se je neslišno plazilo po temi, ko so ob uri počitka pogasili električne luči in se čez ves kraj zgrnila noč. Kak nagon je vodil to senco skozi razne tako ozke galerije, da bi skoraj mislili, da so nepremakljive?

Zakaj je to zagonetno bitje skušalo vedno laziti proti bregovom Malcolmskega jezera? Zakaj se je trdovratno obrnilo vedno proti stanovanju Simona Forda in sicer tako lokavo, da je do sedaj še vedno ostalo neopaženo?

Zakaj se je pririnjilo do oken kotaže in skušalo prisluškovati nekatere pomenkom v tihi?

In če je to bitje prestreglo kaj posameznih besed, zakaj je potem njegova stisnjena pest zažugala proti mirnemu stanovanju? Zakaj so se nato preko njegovih razljučenih ustnic vsule besede:

»Ona in on — nikdar!«

XV.

Solčni vzhod.

Mesec dni kesneje — na večer 20. avgusta — sta se Simon Ford in njegova žena Madge poslovila od starih potnikov, ki sta jim želela največjo srečo in ki so se ravno odpravljali na odhod.

James Star, Harry in Jack Ryan so hoteli namreč povesti Nell na površje zemlje, ki nanjo njena noga do sedaj še ni stopila; povesti so jo hoteli v bleskovito svetlobo, čigar žarkost so niso doslej občutila njene oči.

Izlet naj bi trajal dva dni. James Starr se je s Harryjem soglasjem zavzel za to, da naj deklica v osemindesetih urah vidi vse, česar ni imela prilike v premogovniku, vse najrazličnejše slike, živo panoramo z mesti, pokrajinami, gorami, rekami, jezери, zalivi in morji...

Ravno v tem delu Škotske, med Edinburghom in Glasgowom je naravnost nakopičila vsa svoja zemeljska čudesa.

Dve novi maši

Maši bili te dni na Sv. Gori. V nedeljo 1. t. m. je prvič pel pri Mariji g. Lavrenčič e Vipavskega, v pondeljek pa so peli g. Kosu med njegovo prvo daritvijo doma- te, pesmi. Dve bolj skromni slavnosti, a tem bolj ljubki, pristrčni. Povsod je tam, a pri Mariji je mir. To je vleklo naša novomašnika tja gor. Ohrani Vaju Bog v tem duhu do konca!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Organizaciji tobakanarjev. Radi poma- njkanja prostora izostalo. Prihodnjič.

+ Dr. Rudolf Gruntar.

Že dva meseca so govorili o njegovi bolezni, a upali smo, da bo njegova krepka narava bolezen prestala. Izne- nada nas je zadela vest, da je dne 5. julija na praznik sv. Cirila in Metoda preminul. Z žalostjo pišemo te vrstice. Dr. Rudolf Gruntar je bil pred 50 leti rojen v našem Kobaridu. Srednje šole je isvršil v Gorici — tu je stanoval pri najnem prof. Kraglju — in v Ljubljani, kjer je maturiral. Po maturi je služil v 78. hrvaškem polku. Imel je lepe spomi- ne iz Hrvatske. Ko je odslužil vojaške, je študiral jus s podporo svojega strica, manega mecena, slovenskega notarja Ignacija Gruntarja. Po izvršeni sodni praksi in koncipientskih letih je odprl svojo pisarno v Tolminu.

S tem se je začelo plodonosno javno delo dr. Gruntarja v naših hribih, ki ga je vojska le za malo časa pretrgala. Slu- žil je do superarbitracije kot politični osumljenec, degradiran, po raznih ka- drih na Štajerskem.

Njegovo delo je bilo podrobno. Bil je svojemu ljudstvu ne samo odvetnik, temveč pravi oče, prijatelj in svetovalec. Gleherni tolminski kmetič in zadnji pa- stir v cerkljanski Danci ga je poznal in, če je potreboval sveta, se je nanj obrnil. Ako si stal le nekoliko časa na trgu v Cerknem v vojnih in povojnih letih, si gotovo zadel na moza, staro mamico tudi otroka, ki te je vprašal po dr. ju Gruntarju. »Kaj pa je mati?« se je kmalu oglašil dr. Gruntar in tedaj si misel o rekviziciji o pohojenem zitu, o prošnji za oprostitev iz vojaške službe, o davenih težavah, da tudi za tolmača se je dal vporabiti pri civilnih in vo- jaskih oblastvih. V stanite, cerkljan- ski kmetje, invalidi itd. ter povejte, ko- mu izmed vas je Gruntar svojo pomoč kadaj odpovedal?

Pa ne samo kmetom tudi veljakom naših hribov je bil rajni v vojni in po- vojni zmed zakonov, odlokov, postav, predpisov, upravnih sprememb, pravi mesetar, nikdar surov, nikdar nervozen, nikdar siten. To so bile lepe lastnosti moza, ki ga danes krije rodna kobari- ska prst.

Politično se rajni ni veliko izpostav- ljal. Pred vojno je kandidiral na Ga- bersčekovem programu za državnega poslanca proti dr. ju Gregoriču. Njego- vi živahni shodi, njegova priljubljenost je bila prava nevarnost za dr. ja Gre- goriča. Le-ta se je imel zahvaliti za svojo zmago politično ustaljeni zavesti volivcev S. L. S. in pa svoji popular- nosti v tej borbi zoper dr. ja Gruntarja, ki osebno ni imel sovražnika.

Po vojski se je le še enkrat malce javno izpostavil, ko je kot zastopnik Cerkljanov utemeljeval, zahteval in iz- vojeval na sestanku zaupnikov v Gori- ci kandidaturo poslanca Ščka.

Kako zaupanje si je priboril med ljudstvom, priča njegova izvolitev za za- pana v Cerknem, naši največji gorski občini. Užitek je bil poslušati rajnega, ko je razvijal po izvotivi svoj program. Niso mu bile tuje potrebe ljudstva, bil je socialno dobro orientiran in lokal- nim gospodarskim, moralnim, narod- nim in verskim potrebam v tem govo- ru izreden tolmač.

Tudi naši duhovščini je storil uslugo. Tisti, ki niso plačali doklad na osebno dohodnino, se imajo zahvaliti rekurzu, ki ga je vložil zoper doklado dr. Gruntar.

Koliko prijateljev je rajni imel med našo inteligenco po celi deželi, je pri- čal njegov pogreb.

Vsem nebrojnim njegovim častilcem, prijateljem in znancom pa naj veljajo besede, ki jih je govoril Cerkljanom, ko so mu izrazili željo, da mislijo napra- vit spominsko ploščo vsem domačim padlim vojakom: »Ne stavimo denarja

v kamen, postavimo rajši živ spome- nik suznjem Avstrije — občinsko dobro- delno ustanovo, od katere bodo imeli reveži dobiček.«

In sedaj te markantne postave — dr. ja Gruntarja — ni več med živimi. Bog mu daj večni mir in lahka mu zemlji- ca v bližini Paglaruzzija in Simona!

Kaj je novega na deželi

MIREN.

Na dan sv. Petra in Pavla je videl Miren prekrasno razstavo šolskih izdel- kov. Obrtna nadaljevalna šola za fante in dekleta se je nad vse pričakovanje dobro izkazala. V kolarski, kovaški in zidarski stroki si videl razstavljene različne načrte, ki so bili naravnost po- polni. Izredno lepo je učinkovala iz kamna izklesana glava psa, ki ima umetniško veljavo. Ženski oddelek je bil bogat in zelo pester. Videli si vezene, perilo z bolgarskimi narodnimi motivi in mnogo drugega.

Pomembnost razstave temelji posebno v tem, da so bila razstavljena tudi dela deklet, ki so se prostovoljno javila v šo- lo. Celotno iz bližnjih vasi so hitela v Mi- ren dekleta k pouku.

Prostovoljno organiziran pouk naj bo pobuda za ostale šole naše dežele. Čast gospodičnam učiteljicam, gospodu vodi- telju in učiteljem. Miren se je zopet izkazal v svojem starem razmahu in napredku.

Razstavo so obiskali tudi zastopniki Trgovske in obrtne zbornice iz Gorice.

DORNBERG.

Šestdesetletnica »Slovenske Čitalnice« v Dornbergu bo gotovo ena največjih prireditiv, ki se pripravljajo za letošnje poletje na kulturnem polju Goriške. Vi- deli bomo tu telovadce skoro vseh 20 delujočih telovadnih zborov Primorske. Za njimi nastopi tudi četa mladih telo- vadkinj. Razni pevski zbori bodo pre- pevali naše mile posmice in »Goriški Godbeni krožek« nam bo neutrudljivo sviral. Tako bo minul popoldan nedelje 15. julija v slavnostnem razpoloženju. Proti večeru pa vprizorijo čitalničarji kot slavnostno predstavo Finžgarjevo »Našo kri«. Ime »Naša kri« in ime Finžgar, naš sedanji najboljši pisatelj, ki je to igro spisal, naj privedeta svakogar v posojilnično dvorano!

ŠEBRELJE.

Letošnja letina nam je obetala zelo veliko krme. Upali smo, da si bo naša živinoreja zopet opomogla. Lansko leto smo morali namreč radi pomanjkanja krme odprodati mnogo živine, vsled česar je živinoreja zelo trpela. Nepre- stani dež pa grozi, da sena ne bomo mogli posušiti in se je zato naše upanje na zboljšanje stanja naše živine zelo skrečilo. Zitu manjka solnca, zato bo pozna žetev in bo za setev ajde in ozi- mine primanjkovalo časa.

— Dovolite, da javimo javnosti za- lostno kroniko o številnih slučajih smr- ti, ki smo jih doživeli v zadnjih mese- cih: Dne 29. maja je umrla Marija Rejec, županova hčerka, po dolgo trajni bolezni. Bila je splošno priljubljena de- klica, kar je pokazal tudi njen pogreb, katerega se je vdeležilo na stotine ljudstva. Dne 30. m. m. smo doživeli redki slučaj, da smo imeli na en dan dva pogreba: pokopali smo 23 letno Marijo Kogoj, edino doma bivajočo hčerko premožnega tukajšnjega posest- nika in pa Terezijo Carli. V nedeljo dne 1. t. m. je umrla Marija Polak od h. št. 144., dne 3. t. m. pa Jožef Medved od h. št. 21. Smrt ima tedaj res bogato žetev. Preostali naše sočalje, ranjki večni mir!

VIŠNJEVIK v BRDIH. (Hitri brzojav.)

Dne 1. t. m. je bila na Slapu ob Idriji oddana brzojavka, naslovljena na No- vinca Mateja v Višnjeviku pri Kojskem; vsebovala je sporočilo o smrti sestre Emilije. In sedaj ljudje božji čujte in strmite: dne 4. t. m. dopoldne je brzo- javka po hudih trudapolnih zaprekah

komaj priromala v Višnjevik. Hitrost brzojavk je res naravnost občudovanja vredna in neumorna pridnost poštno — brzojavnih vslužbencev se bolj!

KOJSKO. (Srečkanje.)

V pondeljek 2. t. m. se je vršilo na našem županskem uradu zrebanje za edini dobiček — eno telico. Deklica Ča- dez Angela je dvignila št. 772. Kmalu po razglasitvi se je predstavil srečni lastnik dobitne številke. Človek mora imeti že nekaj sreče, da dobi za 50 stot. — telico.

HARIJE.

Dne 4. t. m. smo pokopali posestnika Janeza Boštjančiča, po domače Lukca. Bil je mož stare korenine, vedno vnet bojovník za krščanska načela. Vdeležev- al se je živahno političnih bojev in se je zelo zanimal tudi za gospodarska vprašanja. Na praznik sv. Petra in Pavla je bil pri sv. spovedi, v nedeljo zvečer je se bral »G. Stražo«, in »Mali list«, jutraj je pa umrl. Počivaj v miru!

— Pri nas imamo izobraževalno društvo »Danica«. Ustanovili so jo mla- di možje in fantje skoraj kar sami. Zeleli bi, da bi nam prišel kdo predavat in tudi knjig nam manjka. Samo čita- nje časopisov ne zadostuje. Radi bi tekmovali in dosegali vspehe kot druga društva, zlasti na Goriškem, toda brez voditeljev nam gre težko.

TRNOVSKA PLANOTA.

Naša planota je skrajno zanemarjena, odkar so nastopila italijanska oblastva. Z največjo skrbjo je preminula avstrijs- ka gozdna in demenijalna uprava na- pravljala, vzdrževala in popravljala voz- ne ceste po Trnovskem gozdu in izvozne ceste preko Trnova in Čepovana v Go- rico. Cestarji gozdne kakor tudi cestne uprave so bili vedno pri delu na cestah, gramoza je bilo vedno dovolj v zalogi in cestni nadzorniki so z vso strogostjo pazili, da so bile ceste pravilno potira- ne. Sedaj manjka gradiva in cestarji, tudi če bi hoteli, ne morejo opravljati svoje službe. Baj je politično in gozdno oblastvo stavilo v proračun prenizko svoto za gramoz in gradivo. Vsled tega se ceste ne nadelavajo, po dežju ostajajo globoke kolesnice ter se izglablajo brtozi in luknje, ob suši se nabira neznosen prah. Ob tem trpè veliko živina in vozniki, ki izvažajo les iz erarskega gozda. Podjetna tvrdka Ribi & Mauer v Gorici, ki se že leta trudi, da bi navedla tok letoviščarjev na Lokve, Čepovan in Trnovsko planoto, bo s težki- mi svojimi korijerami komaj mogla vzdržati promet, ako gozdna in dema- nijalna oblastva in namestna prefektu- ra v Gorici ne ukreneta nemudoma, da se ceste pravilno nadelajo. Korist naše planote zahteva, da so ceste v redu, zato naj se vsi merodajni činitelji in tudi županstva za to zavzamejo. Posebno žu- panstvo v Trnavom in Čepovanu naj počne akcijo, da se skličejo občinski sveti ter zahtevajo, da cestni organi vrše svojo dolžnost.

TEMNICA.

V Temnici na Krasu je umrla dne 20. m. m. v cvetu svoje mladosti dekle Pavla Rogelja. Pogreb se je vršil 22. ob obilni udeležbi domačinov. N. p. v. m.

IDERSKO.

Na planini Matajur so 29. minulega meseca ponoči okrog pol 11 h ukradli neznani tatovi posestniku Francu Kra- njcu v Mlinskem št. 3, konja in kobilo. Konj je dve leti star, visoke rasti, ima dolgo rudečo grivo, na glavi pa belo li- so. Kobilica iste starosti širokih stegem, simla ima na prednji nogi rano, katere je zadobila na planini.

Kdor bi konja spoznal za prava, naj nemudoma brzojavi g. županu v Ideskem pošta Kobarid (Caporetto). Dotičnik dobi 500 lir nagrade.

VALUTA.

Dne 7. julija si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 24.60 — 24.90 l.
za 100 avstr. kron — 3.3 — 3.5 st.
za 1 dolar — 23.70 — 23.85 l.
za 1 funt 108.30 — 108.75 l.

DAROV.

Za Alojzijevišče: Sl. Hranilnica in po- sojilnica v Bovcu 100 l. Prisrčna hvala!

NAZNANILO.

Podpisani naznanjam slav. ob- činstvu, da sem na novo otvoril svoj fotografični atelje

„Helios“ v Idriji

Za mnogobrojen obisk se pri- poročam.

Srečko Bajt.

URADNICA, zmožna knjigovodstva, stenografije in strojepisja, sloven- ščine, nemščine, srbo-hrvaščine in nekoliko italijansčine, isče službo. Ponudbe na »Stražo« pod: »3 let- na praksa«.

POZOR!

na staro slovensko tvrdko

R azprodajam pohištvo po jako znižanih cenah in sicer

Omare	od 200 lir naprej
posteljnjake	90
vzmeti (sušte)	70
blazine	60
kompletne spalnice 800	

Velika izbira navadnih in finejših sob, kakor tudi železnih posteljnjakov. Priporočam se

Ant. Breščak

na največja zaloga pohištva na Goriškem z lastno tovarno v Gorici, Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica) in V. C. Favetti št. 3

VABILO

k rednemu občnemu zboru Hranilnice in posojilnice v Dornbergu, ki se bo vršil v nedeljo 22. julija t. l. ob 10. uri predpoldne v posojilnični dvorani s sle- dečim dnevnim redom: 1. Poročilo na- čelstva in nadzorstva. 2. Odobritev ra- čunskega zaključka za leto 1922. 3. Vo- litev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. Pristop imajo samo zadržni člani. K obilni vdeležbi vabi.

Odbor.

Dobre jedi - se vsak veseli:
Zato kupujte Pekatete:
So najcenejše, ker se zelo nakuhajo.

POZOR!

Radi preselitve je na prodaj hiša in nekaj manj kot ena njiva zemljišča. Poslopje leži poleg glav. ceste Gorica-Dornberg zraven škofovske opekarne na Dombri in je oddaljeno približno 10 m od postaje Voleje drage, na primer-nem prostoru, pripravno za vsako obrt. V hiši se nahaja prodajalna monopolov, vinotoc in zganjetoč. Le pismene po-nudbe se sprejemajo do 18/8 1923. na naslov: Alojzij Francetič, Vogersko 163 p. Voleja draga.

ZDRAVNIK**dr. Rado Sfiligoj**

se je vrnil ter ordinuje za kirurgijo, porodništvo in ženske bolezni

v Gorici, Via Mameli št. 8-I.
od 9. — 11. In 14. — 15.

ADRIA ČEVLJI

izdelek „Čevljarske zadruge v Mirnu“

Lastne prodajalne:

GORICA, Corso G. Verdi 22
TRST, Via dei Rettori 1.

ZAHVALA.

Ob priliki pogreba naše ljube soproge, matere gospe

Viktorije Vodopivec,

nadučiteljve v Kamnjah, dne 6. t. m. izrekava najsrnejšo zahvalo vsem so-rodnikom, prijateljem in znancem, po-sebno pa g. župniku, okoličanskemu učiteljstvu, domačima g. g. učiteljema in čolskim učencem, koji so pokazali s svojo navzočnostjo naklonjenost in spoštovanje do blage pokojnice — Bog povrni stoterno vsem.

Kamnje 6. julija 1923.

ostala

Zalujoča Janko in Josko.

Trgovski pomočnik išče dela bodisi v kaki trgovini ali kje drugje. Gre tudi na deželo. — Naslov pove uprava.

Ivan Cotič

kamnoseški mojster

SOVODNJE pri GORICI

se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo nagrobnih spomenikov in drugih v to stroko spadajočih del.

Kmetovalci!

Kdor želi **TOMAŽEVO ŽLINDRO**, kalijevo sol ali druga umetna gnojila, naj jih naroči pri domači hrani-lnici ali zadrugi, v Goriški okolici pa pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Giuseppe Verdi 37, I. nadstropje.

Županstvo v Cerknem naznanja žalostno vest, da je gospod

Dr. RUDOLF GRUNTAR,

bivši župan in odvetnik v Cerknem dne 5. t. m. ob 3. uri zjutraj v Bovcu izdihnil svojo blago dušo.

Velezaslužnemu pokojniku časten spomin

Izkušeni civilni geometer

DOMENICO ROCCO

bivši geometer I. reda na zemljiški knjigi - Gorica, Corso Vitt. Em. 34.

NA PRODAJ je hiša v Sovodnjah št. 51, z posestvom in vojno odškodni-no vred, tik glavne ceste, pripravno za vsako obrt. Oglasite se v Rubijah št. 13.

Znatno

Znižanje cen

RADI RAZPUSTA TRGOVINE
LUKSURIJOZNEGA
IN NAVADNEGA

Pohištva

GORICA — VIA MORELLI N. 48.

MLIN na prodaj, melje dnevno 100 q. vodna moč. Naslov pri upravi «Go-riške Straže».

POHIŠTVO.

Poročne sobe kompletne, kuhinje, omare, predalčnike, poste-ljnake, ponočne omarice, mize, vzmeti (šušte), blazine, stolice i.t.d.

Prodaja po znižanih cenah

Produktivna zadruga solkanskik mizariev v Solkanu, Sočebra-nova 91. v Gorici.

Piazza De Amicis 7 (Trg na Kornu) — Piazza S. Antonio 9 (Na starem placu)

VELIKE ZALOGE**PO ZNIŽANIH CENAH**

izredna prodaja na račun tovarnarjev

NA DEBELO IN DROBNO**VIDEM - Via Savorgnana št. 5 - VIDEM**

Glavna zaloga v Milanu.

Vračamo se k cenam iz prejšnjih časov. Velika množina naročil in naših odjemalcev je najboljši dokaz, da so naše cene nizke. Opozarjamo slavno občinstvo, da smo ravno kar prejeli veliko zalogo vseh predmetov in smo v položaju prodajati direktno konsumentom po cenah iz tovarne.

Via Savorgnana št. 5, vogal Via Cavour.

Naštejemo nekaj kosov:

Brisače „Nido ape“	L. 2.95
Obrobijene žezne rute	—75
Moške nogovice	1.10
Čajni prtiči	1.25
Cvirnati	2.50
Gobasti	1.90
Kuhinjske brisače	1.90
Obrobijeni prtiči	2.50
Madapolam, m. po	2.50

Švicarska vezena	L. 2.50
Volnene brisače	2.75
Ženske, črne in barvane nogavice	2.95
Domače platno m. po	2.80
Pletene ovratnice	3.50
Srajce vezene	9.50
Ženski jopiči, vezeni	3.50
Dvonično sukno 100 cm, m	4.25
Preproge za pred posteljo	4.90

Angleško lahko blago	L. 3.95
Ženski jopiči	5.90
Vezena spodnja krila	9.90
Gombinouses za gospe	15.50
Rjuhe z robom a jour	29.90
Posteljna odeja	29.90
Volnena odeja	29.90
Limnata blazina	49.90
Vezene rjuha za 2 osebi	49.90
Borbane odeje	64.90

Bogata izbira moškega in ženskega blaga — Žametno blago za lovce — Izgotovljeno perilo — Bombaževina — Navadno in sukno iz lana — Prti in prtiči — Namizno perilo — Maje — Chabhe — Robci — Brisače — Bela in barvana spugna — Preproge — Zavese — Prevlake — Za mobiljo — Posteljne odeje — Volnene odeje — Rastlinska žima — Opreme za ne-veste, za prenočišča, za zavode, za penzijone, blazine izgotovljene iz naravne in rastlinske žime.

Na debelo in drobno.

Posebni popusti za razprodajalce.

- STALNE CENE -

Blago, ki ne zadovolji kupca bodisi radi cene ali pa radi kakovosti, se lahko vrne.

Trgovina je odprta od 8. ure zjutraj do 18. ure popoldne.

Dobi se tudi posebno blago za duhovnike. — Neposreden uvoz volne za matrace.